

ปฏิรูปการศึกษาอย่างไร

หายจนถ้วนหน้า ยกระดับสมรรถนะของประเทศ

กระตุ้นเศรษฐกิจอย่างดีที่สุด ทั่วประเทศ ทันทิ

ประเวศ วะสี

มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์

(๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๖)

๑.

การศึกษาที่ทำให้ยากจนถวนหน้า

การศึกษาปัจจุบันทำให้ยากจนถวนหน้า คือ ผู้เรียนก็จน ผู้ปกครองก็จน โรงเรียนก็จน ครูก็จน จนเรื่องนี้ครูเป็นเรื่องใหญ่ที่แก้ไม่ตก **เพราะเป็นการเรียนที่เอาวิชาเป็นตัวตั้ง** จบแล้วทำงานไม่เป็น ไม่มีงานทำ ยากจน และเศรษฐกิจของประเทศไม่เข้มแข็ง เพราะเต็มไปด้วยคนทำงานไม่เป็น

การศึกษาแบบเอาวิชาเป็นตัวตั้งเป็นการ **“แยกส่วน”** แยกส่วนจากชีวิต ชีวิตก็ส่วนหนึ่ง การศึกษาก็อีกอย่างหนึ่ง

ในทางพระพุทธศาสนา **ชีวิตกับการเรียนรู้อยู่ที่เดียวกัน**

ชีวิตคือการเรียนรู้ การเรียนรู้คือชีวิต

ธรรมชาติของชีวิตต้องมึงานทำ ไม่มีการว่างงาน การว่างงานเกิดจากการคิดแบบแยกส่วน ทำแบบแยกส่วน

๒.

การเรียนรู้แบบบูรณาการในฐานชีวิต (Life – Based Learning)

ธรรมชาติเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุด และฉลาดที่สุด เป็นเหตุเป็นผลที่สุด

ธรรมชาติของการเรียนรู้ของชีวิตเป็นอย่างไร

เด็กเกิดมาก็เริ่มเรียนรู้ **เรียนรู้ให้ทำอะไร ๆ เป็น** เช่น ดูนมเป็น ร้องไห้เป็นเพื่อเรียกให้คนช่วย เมื่อหิวหรือเจ็บ เคลื่อนไหวมือและเท้าเป็น นั่งเป็น คลานเป็น ยืนเป็น เดินเป็น เล่นเป็น พูดเป็น ช่วยพ่อแม่ทำงานเป็น ทำมาหากินเป็น ใช้เงินเป็น คิดเป็น จัดการเป็น อยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็น ฯลฯ ไม่มีการว่างงานเพราะทำงานเป็น

การเรียนรู้โดยเอาชีวิตเป็นตัวตั้ง คือ การเรียนรู้จากการ**ทำ** ให้ทำอะไร ๆ เป็น ไม่ใช่**ท่อง**เป็นจำยาก ถ้าทำอะไรที่ต้องจำมันก็จะจำได้เองเป็นอัตโนมัติโดยไม่ต้องท่อง จำได้จากการ**ทำ** คำโบราณจึงว่า

“ลืปากว่า ไม่เท่าตาเห็น

ลืตาเห็น ไม่เท่ามือคลำ”

แต่การศึกษาของเรากลับไปเลือกเอาแบบ **“ลืปากว่า”** ทำให้เกิดความสูญเปล่าอย่างเหลือคณานับ

ฉะนั้น การปฏิรูปการศึกษา คือ **การปฏิรูปการเรียนรู้** ปฏิรูปจากการเรียนแบบ**ท่อง** เป็นเรียนแบบ**ทำ** หรือ**จากท่องสู่ทำ**

จะหายจนถ้วนน้า ทั้งผู้เรียน ครู โรงเรียน และผู้ปกครอง

อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจมหภาคอย่างดีที่สุด ดังจะได้กล่าวต่อไป

ที่ว่า**ทำ**นั้น ทำอะไร

๓.

การเรียนรู้ในฐานการทำงาน

(Work-based Learning = WBL)

สหกิจศึกษา

การเรียนรู้ในฐานการทำงานจะนำไปสู่การพัฒนาในทุกมิติ ดังนี้

๑. **ทำในสิ่งที่ชอบทำให้มีความสุข** แต่ละคนชอบและถนัดไม่เหมือนกัน การถูกบังคับให้เรียนวิชาที่ไม่ชอบเป็นทุกข์อย่างยิ่งและทำให้เครียด การศึกษาการเรียนรู้จากการทำงาน สามารถเลือกงานที่ชอบทำให้มีความสุขอย่างยิ่ง
 ๒. **การได้ทำงานที่ชอบ** ทำให้ทำงานได้ทนและทำได้ดี ทำให้ทุกคนเป็นคนเก่งในทางที่ต่างกัน ไม่ใช่มีแต่คนที่ท่องวิชาการเก่ง ๒ - ๓ คน เท่านั้น นอกนั้นเป็นคนไม่เก่ง ซึ่งลดทอนศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ลง
 ๓. **การทำงานที่ชอบจะทำให้พยายามทำให้ประณีต** ความประณีต คือ ความงามหรือศิลปะที่พัฒนาจิตใจให้เป็นสุขและงดงาม เป็นสุนทรียธรรม
 ๔. **การทำงานทำให้มีรายได้** มีรายได้ตั้งแต่เรียน เรียนแบบนี้จึงไม่มีการว่างงาน ไม่มีความยากจน
 ๕. **การทำงานมีรายได้ เป็นแรงจูงใจ** ให้มีพฤติกรรมที่ดี เช่น **ถ้าขยันและรับผิดชอบ** จะมีรายได้มากขึ้น ถ้างานมี**คุณภาพ**จะมีรายได้มากขึ้น
 ๖. **ถ้าแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ทำให้ทำงานได้ดีขึ้น** จะมีรายได้มากขึ้น ทำให้เกิดนิสัยในการแสวงหาความรู้
 ๗. **ทำให้จัดการเป็น** งานทุกชนิดไม่ว่าจะขายกล้วยเตี๋ยว เลี้ยงไก่ ขายของชำ ล้วนต้องการการจัดการ การเรียนแบบท่องวิชาทำให้จัดการไม่เป็น ภูมิปัญญาในการจัดการเกือบจะหายไปจากสังคมไทยโดยสิ้นเชิง ทำให้สมรรถนะของประเทศชาติต่ำ
 ๘. **ทำให้ประหยัด** เพราะเงินทองหามาได้ด้วยความเหน้อยยาก ทำให้ต้องคิดหน้าคิดหลังในการใช้จ่าย
- ความขยัน ประหยัด อดทน ใฝ่เรียนรู้** จะทำให้ประเทศพ้นจากความยากจนอย่างรวดเร็ว

๙. **มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงาน** เป็นการสร้างสัมพันธภาพและการอยู่ร่วมกันถ้าสัมพันธภาพดี จะมีความสุข ผลงานมากขึ้น
๑๐. **งานที่ยาก** ต้องเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ หรือ PILA (Participatory Interactive Learning through Action) เป็นการเรียนรู้ที่ดีที่สุด ทำให้ทุกคนฉลาดร่วมกัน และฝ่าฟันอุปสรรคความยากทุกชนิดได้

การเรียนรู้ในการทำงานนำไปสู่คุณค่า (Virtue) อย่างน้อย ๑๐ ประการ ดังกล่าว

การเรียนรู้ในการทำงานจึงนำไปสู่การพัฒนาความดีงามทุกด้าน

ผู้รู้จึงสรุปว่า **“การทำงานคือการปฏิบัติธรรม”**

ธรรม = ความถูกต้องดีงาม

๔.

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา

คือ ผู้จัดการการเรียนรู้

โครงสร้างเพื่อจัดการการเรียนรู้มีอยู่แล้วทั่วประเทศ นั่นคือ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้แก่ **อบต. เทศบาลอบจ.** องค์กรเหล่านี้ล้วนสนใจการศึกษา และการขจัดความยากจนในท้องถิ่นของตน

โรงเรียน ประมาณ ๔๐,๐๐๐ แห่ง กระจายอยู่ในทุกตำบล ตำบลละประมาณ ๔ - ๕ โรงเรียน มีครูหลายแสนคน **ครูผู้แผ่นดิน และครูคือเมล็ดพันธุ์แห่งความดี** จะเป็นความจริงจากหลักสูตรการเรียนรู้ ในฐานการทำงานหรือ WBL

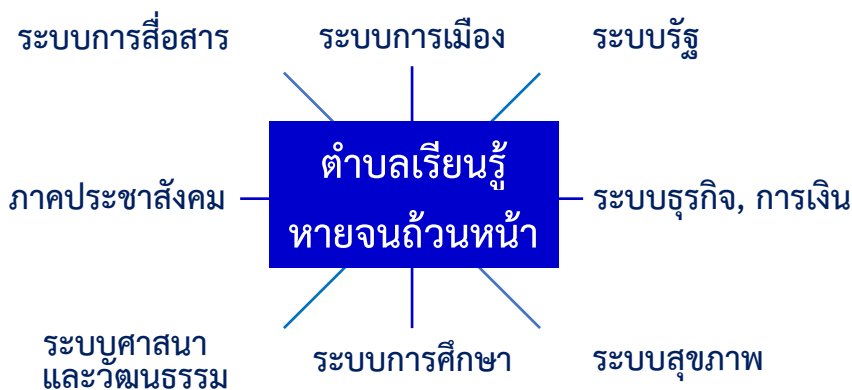
การศึกษาบูรณาการในฐานชีวิต จึงสามารถเกิดขึ้นได้รวดเร็วทั่วประเทศ เพื่อขจัดความยากจน สร้างคุณภาพชีวิต เพียงแต่พลิกวิธีคิดเท่านั้น ไม่ต้องไปปฏิรูปองค์กรให้ใครเดือดร้อน

๕.

รวมตัวกันทำสิ่งที่ดี

วิธีทำ

๑. ทุกตำบล **อบต.** หรือเทศบาลตำบลร่วมกับโรงเรียนและ**กศน.**(ส่งเสริมการเรียนรู้)* ตำบล สำนวจว่า ในตำบลมีกลุ่มอาชีพอะไรบ้าง
๒. สร้างกลุ่มอาชีพในโรงเรียน โดยครู และผู้ปกครอง
๓. โรงเรียนจัดให้นักเรียนได้เลือกเรียนกับกลุ่มอาชีพที่แต่ละคนชอบ เป็นการเรียนรู้จากการทำงาน
๔. โรงเรียนสังเกตดูว่า กลุ่มเรียนรู้แต่ละกลุ่มต้องการความรู้อะไรที่ทำให้ทำงานได้ดียิ่งขึ้น และแสวงหาความรู้ที่ตรงกับความต้องการมาสนับสนุนทุกกลุ่มงาน
๕. อบต./เทศบาลตำบล ติดตามสนับสนุนการปฏิบัติและแก้ไขอุปสรรคขัดข้องทำให้ปฏิบัติได้
๖. ถนนทุกสายสู่การสนับสนุนตำบลเรียนรู้ ประเทศไทยมีทรัพยากรเพื่อการพัฒนามากมายหลายประเภท เมื่อเรารู้ว่า **ถ้ามีการเรียนรู้ในการทำงานทั้งตำบลหายจนทันที** การหายจนถ้วนหน้าเป็นจุดคานงัดไปสู่การพัฒนาทุกด้าน ถนนทุกสายต้องมุ่งสนับสนุนตำบลเรียนรู้ ดังในรูปแบบที่ ๑

รูปที่ ๑ ทูกระบบสนับสนุนตำบลเรียนรู้ที่ทำให้หายจนถ้วนหน้า

* ชื่อใหม่ของ กศน.สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย คือกรมส่งเสริมการเรียนรู้

๗. ทุกฝ่ายควรอ่านหนังสือ **“โลกสามศูนย์”** โดยโมฮัมเหม็ด ยูนูส นักเศรษฐศาสตร์ชาวบังคลาเทศ ที่ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ

“โลกสามศูนย์” หมายถึง

หนึ่ง การว่างงาน เป็นศูนย์

สอง ความยากจน เป็นศูนย์

สาม การปล่อยมลภาวะ เป็นศูนย์

“โลกสามศูนย์”เป็นอารยธรรมใหม่ที่ทำได้จริง และกำลังทำอยู่ในประชากรกว่า ๓๐๐ ล้านคน ในหลายประเทศ โดยสนับสนุนคนเล็กคนน้อยคนยากคนจนเป็นผู้ประกอบการสร้างงานให้ตัวเอง ด้วยการสนับสนุน ๓ อย่าง คือ เงินกู้ขนาดเล็ก การจัดการ และนวัตกรรมเทคโนโลยีการผลิต

ทุกฝ่ายสามารถสนับสนุนทุกตำบลให้เป็น “ตำบลสามศูนย์” ด้วยการสร้างงานเอง ทำให้ไม่มีการว่างงาน ไม่มีความยากจน ไม่มีการปล่อยมลภาวะ

ถ้าทั่วโลกมีอารยธรรมสามศูนย์ ก็จะแก้ปัญหาโลกร้อนได้

๖.

ยกระดับสมรรถนะของประเทศทันที

ประเทศไทยมีสมรรถนะต่ำ เพราะเต็มไปด้วยคนทำงานไม่เป็น ทำให้เศรษฐกิจอ่อนแอ

การปฏิรูปการเรียนรู้ที่ว่่านี้ จะสร้างคนไทยที่ทำงานเก่ง ทำเป็น คิดเป็น จัดการเป็น ทำให้แก้ปัญหาการมีสมรรถนะต่ำได้ทันที

การแข่งขันทางเศรษฐกิจก็จะทำได้ดีขึ้น การมีคนไทยที่มีสมรรถนะสูงทั้งประเทศจะทำให้อะไร ๆ สำเร็จได้ง่าย

การปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้การเรียนรู้บูรณาการในชีวิตในการทำงาน มีอานิสงส์มากถึงเพียงนี้

๗.

การหายจนถ้วนหน้าเป็นการกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจมหภาคที่ดีที่สุด

เราปล้ำพัฒนาเศรษฐกิจมหภาคเท่าใด ๆ ก็ไม่สำเร็จ และไม่สามารถขจัดความยากจน ยิ่งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำมากขึ้น

แต่ถ้าประชาชนหายจนถ้วนหน้าด้วยการเรียนรู้ใหม่ จะมีอำนาจซื้อมหาศาล กระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจได้ดีที่สุด และอย่างยั่งยืน เพราะอยู่บนฐานของเราเอง ไม่เพียงแต่พึ่งพิงตลาดโลกที่พลิกผันและวิกฤตได้ง่ายแต่เพียงอย่างเดียว

เพราะฉะนั้น ภาคธุรกิจจึงควรเข้ามาสนับสนุนการขจัดความยากจน ด้วยการเรียนรู้ในการทำงาน ภาคธุรกิจมีพลังมาก เมื่อ

เศรษฐกิจชุมชน – เศรษฐกิจมหภาค เชื่อมโยงอย่างเกื้อกูลกันกลายเป็น**ระบบเศรษฐกิจใหม่** (New Economy) ที่ทั้งหายจน ทั้งมั่งคั่งไปด้วยกัน จะเรียกว่า**ระบบเศรษฐกิจบูรณาการ** (Integrated Economy) ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบแยกส่วนอีกต่อไป เมื่อบูรณาการก็สมดุล เมื่อสมดุลก็สุขสงบ เมื่อสุขสงบประเทศก็ลงตัว

การปฏิรูปการเรียนรู้มีผลใหญ่ทำให้ประเทศลงตัว

๘.

การปฏิรูปการเรียนรู้ทำได้ง่าย

ที่ใช้คำว่าปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อดึงความสนใจ ความจริงไม่มีการปฏิรูปองค์กร ไม่มีการรื้อโครงสร้างอะไร

ใครทำอะไรก็ทำอยู่อย่างเดิม เพียงแต่เพิ่ม

“หลักสูตรการเรียนรู้ในฐานการทำงาน”

พยายามลดเวลาในการเรียนแบบท่องวิชาลง เพราะวิชาจะไปได้จากการเรียนรู้ในการทำงาน

ดำเนินงานง่ายๆ ก็คือ

๑. รัฐบาลประกาศนโยบายการเรียนรู้ในฐานชีวิต – การเรียนรู้ในฐานการทำงาน
๒. สถาบันการศึกษาทุกระดับเพิ่มหลักสูตรการเรียนรู้ในฐานการทำงานลดเวลาการเรียนรู้แบบท่อง
๓. ทุกกระทรวงทบวงกรมและทุกภาคส่วนในสังคมสนับสนุนหลักสูตรใหม่นี้ตามนโยบายของ รัฐบาล
๔. กระทรวงศึกษาธิการและกรมส่งเสริมการเรียนรู้ประสานการสนับสนุนตามนโยบายนี้
๕. ภาคธุรกิจแข่งขัน (กัมมันตะ) ในการสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน ทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจบูรณา การที่ทั้งหายจน และมั่งคั่ง มั่นคง พร้อมกันไป

ประเทศไทยจะมีบูรณภาพและดุลยภาพ เจริญรุ่งเรืองต่อไป เป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุดในโลก ด้วยการเรียนรู้ที่ดี

การเรียนรู้ที่ดีเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุดของมนุษย์
